

2. Кузьмін О.Є., Георгіаді Н.Г. **Інформатизація економіки України на сучасному етапі** // Вісник Академії економічних наук України. – 2004. – № 1. – С.24-28.

3. Кредисов В. **Держава і ринок: необхідність взаємодії у перехідній економіці** // Економіка України.–2002.– № 2. – С. 50-57.

4. Макаренко Н.А. **Наукові основи екологічного моніторингу природних ресурсів аграрних систем України** // Агроекологічний журнал. – 2007. – № 1. – С. 11-17.

5. Бабміндра Д. **Визначення економічної оцінки шкоди (збитків) від деградації земель** // Землевпорядний вісник. – 2008. – № 2. – С. 40-44.

Рецензент: д.е.н., професор В.І. Павлов

УДК 502.7

ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИЙ ПІДХІД В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНАЛЬНОГО ПРОСТОРУ

О. В. ШМИГЕЛЬСЬКА
Т. С. ВЕРЕМЕЄНКО

У статті розглянуто екологічні програми, що впровадженні в дію у Волинській області. Проаналізована їх ефективність.

The ecological programs are considered in the article, that introduction in an action in the Volinskiy area. Their efficiency is analysed.

Ключові слова: екологічна безпека, екологія, меліорація, забруднення.

Проблема екологічної безпеки на сьогодні гостро постає у всіх країнах світу. В Україні цій проблемі в останні роки почали приділяти потрібну увагу. Так, у Волинській області в

© О. В. Шмигельська – аспірант Національного університету водного господарства та природокористування
Т. С. Веремеєнко – аспірант Національного університету водного господарства та природокористування

системі екологічної безпеки регіону розвинуто широко застосування програмно-цільового методу програмування. Розроблені та функціонують наступні програми: Програма "Екологія - 2010" , Програма «Відновлення та догляду за внутрішньогосподарською меліоративною мережею на 2008 – 2010 роки», «Регіональна програма захисту від шкідливої дії вод сільських населених пунктів і сільськогосподарських угідь у Волинській області на 2006 – 2010 роки», «Регіональна програма Родючості ґрунтів на 2004 – 2015 роки».

Програма "Екологія - 2010" затверджена рішенням обласної ради від 22 січня 2005 року № 24/9. Одним із напрямків програми є знищення наявних в області непридатних хімічних засобів захисту рослин. Виконавчою владою всіх рівнів області забезпечено першооснову цієї роботи - централізоване зберігання непридатних отрутохімікатів. Зокрема, централізовано зберігається 514,6 тонн непридатних отрутохімікатів в дванадцяти районах області, що становить 99 відсотків від загальної кількості. Як результат, кількість складів, де зберігаються непридатні отрутохімікати, за останні два роки скоротилась з 66 до 15, що значно зменшило ризик виникнення надзвичайних ситуацій в цілому по області.

В 2007 році проведено знищення заборонених та непридатних отрутохімікатів в кількості 60 тонн за кошти обласного та районних бюджетів. Освоєно коштів обласного бюджету на суму 681 тис. грн. і коштів районних бюджетів на суму 88 тис. грн. Всього за Програмою "Екологія -2010" на знищення непридатних отрутохімікатів освоєно 769 тис. грн.

Програмою проведено радіологічні дослідження радіоактивно забруднених територій Камінь-Каширського, Любешівського та Маневицького районів, загальна вартість яких становить 19 тис. грн. В 2007 році проведено перший етап обстеження лісів в шести районах області на визначення ресурсів дикорослих плодів і грибів та визначенню їх врожайності на суму 33,7 тис. грн.

Головним управлінням агропромислового розвитку облдержадміністрації розроблено проект по Програмі "Добросусідство: Польща - Білорусь - Україна INTERREG IIIA/TACIS СВС" "Покращення навколишнього природного середовища в басейні річки Західний Буг" на 2008-2009 роки, яким передбачається закупівля тари та перезатарення

сипучих та рідких отрутохімікатів, вивезення їх з басейну річки Західний Буг та утилізація, наукове обстеження ґрунту та води біля складів на території басейну по залишковому вмісту пестицидів, проведення фітотемідації навколо складів, а також проведення україно-польських конференцій, семінарів та робочих зустрічей з питань екології в транскордонному регіоні на території Польщі та України.

Загальна вартість даного проекту становить 940 тисяч євро. Український партнер повинен внести десять відсотків від загальної вартості проекту. Проектом передбачено вивезення на утилізацію 251 тонни непридатних отрутохімікатів в 2008-2009 роках з Володимир-Волинського, Іваничівського, Локачинського, Любомльського та Турійського районів.

Програма відновлення та догляду за внутрішньогосподарською меліоративною мережею, переданою у спільну власність територіальних громад сіл, селищ і міст, районів Волинської області на 2008 – 2010. Для зменшення негативного впливу природних факторів, що обумовлювали перезволоження, у минулі роки в області побудовані осушувальні системи на площі 416,6 тис.га.

Осушені землі в області нараховують 346,6 тисяч гектарів, що становить 40 відсотків від загальної кількості сільськогосподарських угідь області. Протяжність внутрішньогосподарської сітки каналів складає 14 тисяч кілометрів, на яких побудовано близько 13 тисяч гідротехнічних споруд. Більше 15 років роботи на внутрішньогосподарській меліоративній сітці не проводяться. За даними інвентаризації 2007 року в незадовільному стані перебуває 82% внутрішньогосподарських меліоративних каналів (в 2003 році - 73%), 74% гідротехнічних споруд (в 2003 році - 63%), 60% дренажних гирл (у 2003 році - 57%), крім цього меліоративні канали заростають чагарниками, не проводиться їх обкошування.

Через недостатнє бюджетне фінансування експлуатаційних заходів та важке фінансове становище більшості землекористувачів роботи по підтриманню в робочому стані меліоративних систем в останнє десятиріччя не виконувались, що призвело до заростання чагарниками і замулення значної

частини внутрігосподарських каналів. На осушених площах розвиваються негативні процеси вторинного заболочення.

При обстеженні осушених земель встановлено, що їх меліоративний стан постійно погіршується, що в кінцевому результаті може привести до їх повторного заболочування та виведення з сільськогосподарського обороту.

В області 16 років поспіль не виконуються роботи по відновленню та догляду за внутрішньогосподарською меліоративною мережею, що призводить до повторного заболочення осушених земель, порушення строків посіву сільськогосподарських культур.

Рішенням сесії обласної ради від 18 січня 2007 року № 16/14 затверджено "Програму відновлення та догляду за внутрішньогосподарською меліоративною мережею, переданою у спільну власність територіальних громад сіл, селищ і міст, районів Волинської області на 2008 - 2010 роки". Програмою передбачено співфінансування з обласного та районних бюджетів, зокрема, в 2008 році буде виділено 200 тис. грн. коштів обласного бюджету і 800 тис. грн. з районних бюджетів. За програмою будуть виконуватись роботи по очистці каналів, вирубці чагарників та ремонту водорегуючих споруд на внутрішньогосподарській меліоративній мережі.

Регіональна програма захисту від шкідливої дії вод сільських населених пунктів с/г угідь у Волинській області на 2006-2010 рр. та прогноз до 2015 року. Вирішення питань протипаводкового захисту тісно пов'язане з регулюванням русел річок, із заходами щодо охорони їх від замулення, впливу водної ерозії, з будівництвом та виконанням інших робіт в заплавах річок.

Згідно із законодавством облдержадміністрація разом з Держводгоспом України та іншими органами виконавчої влади здійснює заходи щодо захисту від шкідливої дії вод населених пунктів, господарських об'єктів, цінних сільськогосподарських угідь області у відповідності до Регіональної програми захисту від шкідливої дії вод сільських населених пунктів і сільськогосподарських угідь у Волинській області в 2006-2010 роках та прогноз до 2015 року, затвердженої Волинською облдержадміністрацією 23 серпня 2005 року. Програма розроблена на основі державної Комплексної програми захисту від шкідливої дії вод сільських

населених пунктів і сільськогосподарських угідь від шкідливої дії вод на період до 2010 року та прогноз до 2020 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 3 липня 2006 року № 901.

Фінансування заходів здійснюється з державного бюджету.

За 2006-2007 роки на виконання заходів, передбачених Програмою, використано 3,4 млн.грн., що становить 26,3 відсотків до запрограмованих обсягів фінансування (12,9 млн.грн.).

Побудовано 5,67 км захисних дамб, розчищено 11,2 км річок, побудовано 1 гідротехнічну споруду.

Реалізація заходів у рамках Програми дала можливість захистити від шкідливої дії вод 2 населені пункти, 205 садиб, 2542 га сільськогосподарських угідь.

Заходи по запобіганню та мінімізації збитків від шкідливої дії вод в області здійснюються з 2001 року. До 2006 року вони проводились згідно Регіональної програми „Захист від шкідливої дії вод сільських населених пунктів і сільськогосподарських угідь в області у 2001-2005 роках та прогноз до 2010 року”, затвердженої розпорядженням Волинської обласної державної адміністрації 20 грудня 2000 року № 661. Програма була розроблена на основі Комплексної програми захисту від шкідливої дії вод сільських населених пунктів і сільськогосподарських угідь в Україні у 2001-2005 роках та прогноз до 2010 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 26 липня 2000 року № 1173.

За 2001-2005 роки на виконання робіт по Програмі було використано 4,9 млн. грн., що становило 20,9 відсотків до програмних обсягів фінансування.

Побудовано 11,9 км захисних дамб, розчищено 46,9 км річок, виконано берегоукріплення р. Західний Буг на ділянці 0,76 км.

Виконання Програми дало можливість захистити від шкідливої дії вод 11 населених пунктів, 767 садиб, 6478 га сільськогосподарських угідь.

Щорічні аналізи гідрологічної обстановки на річках області свідчать про те, що рівні води та терміни проходження повеневих вод постійно зростають, а це призводить до збільшення шкідливого впливу вод на населені пункти і

сільськогосподарські угіддя. Тому, виконання заходів, передбачених вищеназваними Програмами необхідно продовжити.

Регіональна програма "Охорона родючості ґрунтів Волинської області на 2004 - 2015 роки" зі змінами, затверджена рішенням обласної ради від 8 вересня 2006 року № 5/11.

3 метою виведення з обороту непридатних для сільськогосподарського використання деградованих та малопродуктивних земель запасу і резервного фонду фахівцями головного управління розроблений Порядок використання спеціальних коштів обласної ради від втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва на фінансування Регіональної програми охорони родючості ґрунтів Волинської області на 2004-2015 роки.

Спеціальні кошти обласної ради спрямовуватимуться для здійснення заходів із заліснення деградованих та малопродуктивних земель запасу і резервного фонду. До складу входять роботи з виготовлення проектно-кошторисної документації та витрат на вирощування лісових культур першого року створення.

Весною 2006 року за рахунок коштів обласного бюджету, що надходять від втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва, проведено заліснення еродованих земель запасу і резервного фонду на площі 376,7 гектарів, загальна вартість 564 тис. грн. У вересні-жовтні цього року проведено консервацію деградованих та малопродуктивних земель шляхом заліснення на площі 290,7 га, загальна вартість 435 тисяч гривень.

Роботи по залісненню виконувало обласне управління лісового господарства і спеціалізовані лісопідприємства, підпорядковані головному управлінню агропромислового розвитку облдержадміністрації згідно проектно-кошторисної документації, розробленої державним підприємством "Волинський науково-дослідний та проектний інститут

землеустрою". Проектами передбачено п'ятиразовий догляд за лісовими культурами.

Актуальною є потреба оптимального визначення перспективних потреб у землі як території для ведення сільськогосподарського виробництва. Робота по виведенню з обороту малопродуктивних земель буде продовжена у 2008 році. За даними головного управління земельних ресурсів у Волинській області площа деградованих та малопродуктивних земель запасу і резервного фонду, яка підлягає консервації шляхом заліснення становить 7,6 тис.га. Ці дослідження плануються простися у майбутньому.

Бібліографія

1. **Програма економічного і соціального розвитку області на 2007 рік.** – Луцьк, головне управління економіки Волинської облдержадміністрації, 2007. – 40 с.
2. **Про соціально-економічне становище області за 2007 рік.** – Луцьк, головне управління статистики у Волинській області, 2008. – 182 с.

УДК [574.1:(502.211:061)](083.133)(282.243.7)

ПАРАДИГМА СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА – СВІТОВИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УРЯД ТА ГЛОБАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА

Й.В. ГРИБ
Д.Й. ВОЙТИШИНА

Парадигма розвитку суспільства і виживання людства – це глобалізація проблем природокористування і охорони довкілля, створення екологічного уряду планети Земля. Накопичення капіталу, як концентрація енергії веде до

©Гриб Й.В. - старший науковий співробітник Інституту гідробіології НАН України

©Войтишина Д.Й. – аспірант Національного університету водного господарства та природокористування